

פרשת בהעלותך

גליון 654 תשע"ט

הנר שהאיר

אדריינוס קיסר רומי שלח גדוד חיילים להביא את בן אחותו, אונקלוס שהתגייר. בדרך אמר להם אונקלוס: 'אומר לכם דבר קטן. נוהג העולם, כאשר הולכים בדרך בלילה, הפקיד מחזיק את הנר לפני המנהל, כדי להאיר לו. המנהל מחזיק את הנר לפני מי שבכיר ממנו, וכן הלאה ... הדוכס מחזיק להגמוון וההגמוון מחזיק את הנר למלך. מזה אתם אומרים, האם יש מצב בעולם שמלך לוקח נר להראות את הדרך להמון העם?!' אמרו החיילים: 'בוודאי שלא'.

אמר להם אונקלוס: 'הנה הקב"ה מחזיק את הנר לפני עם ישראל, כפי שנאמר 'וזה הולך לפניהם ... בעמוד אש להאיר להם'. רואים אתם: עם ישראל הוא העם הנבחר! התגיירו כולם!

כאשר החיילים הרומאים שומעים על היחס של ה' לעם ישראל, שהוא נושא עבורם את הנר להאיר, התפעלותם גואה עד כדי שהיא מביאה אותם לשנות את חייהם מן הקצה לקצה ולהתגייר. אלא שאותנו זה לא מלהיב ולא ממלא שמחה, מדוע?! אין זאת אלא שההרגל וחוסר ההתבוננות מכה אצלנו רגשות אלו. חז"ל אומרים: 'רשעים בחייהם קרויים מתים. רואים חמה זורחת ולא אומרים יוצר המאורות. חמה שוקעת ולא אומרים מעריב ערבים'. אדם חי הוא אדם שפועמים בו רגשות התפעלות בשעה שהוא עומד מול מראה מפעים. מי שרואה את החמה זורחת יום אחר יום ולא בוקעת מפנימיותו ברכה למי שבראה והועמידה, אות הוא שרגשותיו מתו.

אמר מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך: אכן זו מעלתם של הבאים מבחוץ, של בעלי תשובה, דברים רבים אנו התרגלנו אליהם, אך מי שבא מבחוץ מתפעל ומתרגש מהם!

והוסיף בענין זה רבי שלמה זלמן, שמוספר על גר הצדק הנודע, הגרף פוטוצקי, שבעת שעבר פעם בעיירה יהודית שמע קול שירה בוקע מאחד הבתים. שאל על מה השמחה. סיפרו לו שחוגגים שמחה של נער ונערה שבאו בקשרי שידוכים.

הגרף פוטוצקי התפעל מאד מכך שיהודים לא מסתפקים בשמחה שעושים ביום החתונה, אלא כבר בשעה שנתקבלה ההחלטה להנשא זה לזו עורכים שמחה, כדי להודות ולהלל לה' יתברך על רוב חסדיו. (לעבדך באמת" בהעלותך ועיי"ש)

"בהעלותך את הנרות". (ח"ב)

סיפר הגה"צ רבי אריה לוי, שבבחרותו כאשר נסע לשיבה בוולוז'ין אמר לו העגלון את ששמע מהמגיד ממעזריטש, רבי אברהם פאלם: מהו זה שאומרים העולם אחר הנפטר 'ער זאל זוכה זיין צו א ליכטיגער גן עדן - שיזכה לגן עדן מואר', וכי יש 'גן עדן חשוך'?! אלא הביאור הוא על פי הכתוב 'נר מצוה ותורה אור', כל המצוות והמעשים טובים הינם כנרות אשר עתידים להאיר לאדם בגן עדן, אבל בלי התורה הנרות לא ידלקו.

משל למי שנכנס לחדר אפל ובתוכו מאות נרות, אך לא הדליקו בהם השלהבות, וכי מה יועילו לו הנרות, זהו 'גן עדן חשוך', לכך צריך תורה שהיא מדליקה את נר המצוה, ועל ידי זה זוכה לליכטיגער גן עדן - לגן עדן מואר! ("שמחת שלמה" במזבזב)

ידידות עמוקה היתה לגאון החסיד רבי שמאי גינזבורג עם הגאון רבי בן ציון פריימן, מיקירי קרתא דירושלים. עוד מצעירותם בה למדו בצוותא. בדרך כלל רבי בן ציון היה מגיע לביתו של רבי שמאי בכל ליל שישי, ישבו ודנו בעומקן של סוגיות כמה שעות. לילה אחד הגיע לביתו של ר' שמאי, נכדו, הג"ר יהודה לייב אשלג. הבית היה חשוך לגמרי. קולותיהם של סבו ועמיתו רבי בן ציון נשמעו בוקעים מעומק החשיכה. שאל הנכד את סבו: 'מה קרה לאור?' ענה ר' שמאי: 'לפני זמן קרתה תקלה, בינתים אנחנו מסתדרים ולא הוצרכנו להפסיק בשביל זה את לימודנו!' הנכד המסור החל לחפש את מקור הבעיה, חיפוש קצר העלה ששעון השבת כיבה את האור, לא תקלה משמעותית... הוא מצא שקרוב לשעתיים ישבו שני תלמידי החכמים בחושך, ללא משיים המשיכו בתלמודם המתוק!

הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר ציין פעמים רבות שהגאון הצדיק רבי צדוק הכהן מלובלין זכה לחבר את ספריו על התורה "פרי צדיק" בכח מה שהסתכל על נרות שבת, שהיא סגולה לחדש חידושי תורה! ("רחמי הרב" - מעשה רב)

3/13
היכא

"זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם". (י"א ה)

"וילונו בני ישראל מי יתן מותנו ביד ה'" – שהיינו מתים בשלושת ימי אפלה במצרים ... אמר רבי אלעזר המודעי: לפי שהיו עבדים למלך מצרים היו יוצאים בשוק ונוטלים פת, בשר ודגים ואין אדם מוחה בידם. יוצאים בשדה ונוטלים תאנים, ענבים ורימונים ואין מוחה בידם. לכך נאמר "בשבתנו על סיר הבשר" ... (מדרש "לקח טוב")

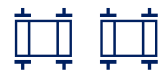
הגה"צ רבי מאיר מוונק עלה לארץ בזקנותו, היה זה בתחילת שנת תרפ"ט. בדרכו עבר באלכסנדריה שבמצרים. נכנס למסעדה יהודית, אכל דגים, בשר לא רצה לאכול שם מטעמי כשרות. כשסיים, ביקש ממנו בעל המסעדה לכתוב את שמו בספר האורחים של המסעדה, כנהוג. אלא שבכדי שלא יסמכו על חתימתו לאכול במקום כתב "זכרנו את הדגה אשר אכלנו במצרים" ... (הקדמה לספר "בגדי שש")

"ויהי בנסוע ... ויפצו אויבך וינסו משנאיך מפניך". (י"ד ה)

אבא - מרן הגאון רבי חיים קניבסקי - סיפר עובדה מופלאה: מדי יום היו אחיותיו נוסעות ללמוד בתל אביב. בוקר אחד אמר ה"חזון איש" לסבתא: "מוטב כי הבנות לא תסענה היום לבית הספר".

ההוראה לא היתה מובנת, אך כעבור מספר שעות התברר גודל הנס: באותו יום היתה הפצצה של חיל האוויר המצרי על התחנה המרכזית בתל אביב בשעה ובמקום שהן רגילות לעבור, עשרות יהודים נהרגו והאוטובוס הנוסע לבני ברק נפגע קשות! ("בית אמי")

"ויהי בנסוע הארון"

כל הרואה ספר תורה מהלך חייב לעמוד מפניו ויהיו הכל עומדים עד שיעמוד זה שהוא מהלך בו כשיגיענו למקומו או עד שיתכסה מעיניהם ואח"כ יהיו מותרים לישב. (רמב"ם הל' ס"ת י"ט)

מתורת מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך:

אם המוציא את ספר התורה או חזונו על מנת לעמוד עמו במקום מסויים, אין חיוב על הציבור לעמוד, מפני שזהו מקומו הראוי לו עתה. ("הליכות שלמה" י"ב י"ב)

אפילו אם הגיע כבר לארון הקודש להצניעו, אפילו הכי חייבים כולם לעמוד עד שייכניסנו ממש לתוך הארון, כי אף שהאוחז בספר התורה כבר עמד מלכת, עדיין הספר עומד שלא במקומו. (שם הערה י"ח)

האבל, אף-על-פי שאינו עומד מפני תלמיד חכם, שהרי אין זו קימה של הידור, חייב לקום מפני ספר תורה. (שם י"א)

הפעמונים שעל הפרוכת וספר התורה נעשו לצורך מצוה, כדי שישמעו העם בשעה שמוציאים את ספר התורה, ויעמדו. ובשבת: כתב המשנ"ב אף שיש חולקים, מכל מקום אין למחות ביד הנוהגים היתר. וכן כתב "שערי אפרים". (או"ח של"ח נו"כ)

ואמר הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך שבזמננו לא שייך כל כך בפעמונים הטעם כדי שישמעו העם ויקומו, ואין זה אלא לכבוד, ממילא צריך עיון אם גם זה חשוב בגדר מצוה. (שש"כ כ"ח צ"ד וצ"ב)

השומע קולו של ספר תורה אף על פי שאינו רואהו חייב לעמוד, ועל כן נהגו לתלות עליו פעמונים. וראיה מרבי טרפון כשהיה שומע קול רגלי אמו, אמר: 'אקום מפני שכינה'. (ב"רפ"ב)

חידש הגאון רבי נסים קרליץ: כל זה דווקא כשנמצא באותה רשות בו נמצא ספר התורה. אבל כשהספר ברשות אחרת אין חיוב לעמוד, לא עדיף שומע קולו מרואה ספר תורה שאין צריך לעמוד. ויש לעיין: מי שיושב ברחוב ושומע קול 'הכנסת ספר תורה', שמלווים אותו ורוקדים לפניו, ולא רואה את הספר, האם צריך לעמוד כדין שומע קול ספר תורה?

נראה שלא צריך לעמוד, שלא מצינו חיוב זה אלא בשומע קול הספר עצמו, וכמו שנהגו לעשות פעמונים לספר תורה, שזה הוא כשומע קולו של עצם הס"ת. וכן הראיה מרבי טרפון, ששמע את קול אמו ממש. אבל כששומע את התזמורת והשירה, אינו שומע את קול הספר עצמו, והוא כמו ששמע שאומרים ש"ת קרב ובא, דבוודאי אין חיוב לעמוד. (קונטרס "קרא דאורייתא" ל"ה)

העסוק בתלמודו ולא הבחין בספר תורה המהלך, אין צריכים להודיעו על כך, הואיל ולא נתחייב. ("הליכות שלמה" י"ב הערה 37)

במקום שמתקיימים מנינים רבים לתפילה, כגון ליד הכותל המערבי, יחזירו כל פעם בגמור הקריאה את הספר למקומו בארון הקודש ולא ישאירוהו מונח על הבימה עד שיגיע המנין הבא לקריאת התורה, מפני כבוד ספר התורה. (שם ל' ועיין הערה מ"ב)

השבת יחול יום הזכרון לאדמו"ר מסלונים רבי אברהם ויינברג "הברכת אברהם", כ"ז שנים הנהיג את החסידות, י"ב סיון תשמ"א

לאדמו"ר רבי אברהם ויינברג היה קשר וקירבה מיוחדת לאדמו"ר רבי מרדכי חיים מסלונים, [ר' מוטל סלונים].

בשלהי שנת תרצ"א חלה רבי מוטל, וסבל יסורים קשים. כשהרגיש שקיצו קרב, שלח לקרוא לרבי אברהם וביקש ממנו כי יאות לשמש אפוטרופוס לילדו בן הארבע, יהודה לייב, שיהיה לו כאב אחרי פטירתו. רבי אברהם השיבו מיד: "מקבל אני".

כעבור כמה רגעים של דומיה אמר: "קיבלתי עלי אפוטרופוסות, הנה חובתו של האפוטרופוס לדאוג שהילד בחסותו יקבל את מה שטוב לו, אך מה אעשה ובעיני הטוב ביותר הוא שאבי בעצמו יגדלו ויזכה להוליכו לחופה..."

לשמע דבריו ריחף חיוך קל על פניו של רבי מוטל. מאותו רגע הוטב לו עד שנתרפא לגמרי, והמשיך לחיות עוד שנים רבות, ועוד זכה להכניס את אותו בן לחופה.

רבי מוטל סיפר כמה פעמים את המאורע הזה בהתפעלות רבה, והכירו בו, שמחזיק בדעה כי בעצם כבר מלאו אז שנותיו, אלא שהיתה זו עת רצון, בזמן שרבי אברהם אמר את דבריו, והוסיפו לו משמים עוד עשרים ושנים. וכדברי רש"י (מגילה כ"ז) 'שמא היה עת רצון ותקיים גם בי'. ("מריבצי תורה מעולם החסידות" ח"ז)

"והאיש משה ענו מאד מכל האדם". (י"ב ג)

במשך שנים רבות, עוד לפני היותו לאדמו"ר פעל רבי אברהם רבות לחיזוק הדת, ועשה גדולות ונצורות. פעם אירע שאברך אחד מקלי הדעת התריס נגדו, וביישו ברבים בדברי בוז וזלזול.

רבי אברהם כדרכו הבלג על קלונו, וקיים בעצמו את מאמרו "הנעלבין ואינם עולבין, שומעים חרפתם ואינם משיבים, עליהם אומר הכתוב - ואוהביו כצאת השמש בגבורתו".

לא עבר אפילו יום שלם, והאברך המחוצף התדפק על דלת ביתו של רבי אברהם, ושאלו: "היות שמצבו דחוק מאד, אולי יוכל לסדר לו הלוואה בסכום גדול..." האיש התנהג כאילו הם חברים מילדות, וכאילו אתמול לא קרה דבר.

רבי אברהם קיבלו בסבר פנים יפות, התייחס אליו בכבוד, וסידר את הענין על הצד היותר טוב ובתנאים נוחים.

כשסיפרו זאת לרבה של טבריה, הגאון רבי אשר זאב ורנר הגיב: "אני לא כל כך מתפעל מהעובדה שרבי אברהם טרח להשיג את ההלוואה לאיש למרות חציפותו, הלא זה מאפיין את כל אישיותו שמבליג ומוחל לכל מי שהכעיס אותו.

רק אני מתפעל מהאברך, מאין היה לו עזות המצח לבוא אל איש ריבו שרק אתמול ביישו כאחד הריקים, ולדבר איתו כאילו לא קרה דבר, ולא עוד אלא שביקשו טובה גדולה.

אין זה אלא שמידותיו המיוחדות של רבי אברהם מפורסמות בכל טבריה, מעין מידותיו של הלל הזקן, עד כדי כך שהאברך החוצפן לא הרגיש שהוא אפילו צריך לפייסו, כדי לקבל את מבוקשו". (במעלות קדושים וטהורים ח"ב)